

## ועד הלשון העברית ועבודתו בעתיד

במשך יובל השנים, שעברו מאז נוסד ועד הלשון העברית, חרב עולם ונברא עולם בתרבות עם ישראל ובלשונו. בימים ההם ישבו תפוצות ישראל בארצותיהם, ואף כי עברו עליהם גם אז צרות ורדיפות, בכל זאת חיו קהלות ישראל בארצות שונות חיים של קבע, של התמדה כלכלית ותרבותית; יצרו גם מוסדות תרבות לרוח ישראל בכל מדינה ומדינה, וגם ספרות ישראל ולשון עמנו היו להן מקומות אשר שם טיפלו בהן אחינו בארצות מגוריהם. שלשלת הקבלה והמסורת, שחושלה על ידי קדמונינו, היתה חזקה ומוצקה גם בחיי הגולה.

עולם זה של תרבות ישראל בגולה חרב במדה מרובה, הבנין שאותו הקימו דורות עמנו על אדמת נכר, נהרס, וגם בארצות המועטות, אשר שם עדיין עמלים אחינו להקים מפעלי תרבות כדי לשמור על קניני האומה הרוחניים. צפויים הם לסכנה, ועיני אחינו בכל העולם אל ארץ ישראל, המרכז הרוחני אשר בו ישמר ניצוץ האש הקדושה.

בימים ההם, לפני חמשים שנה, היתה ארץ-ישראל מקום ליחידים, לאלה המעטים שחלמו את חלום ציון והעפילו לגשת להגשמת החלום ההוא על חרבות מימי הקדם. והמעטים האלה שהתלקטו בארץ, הרגישו כי אין שיבת ציון בלי שיבה אל לשון הארץ, הלשון העברית. מעטים היו הם, ומעטים היו גם צרכי הלשון בזמנם. במאמצים גדולים קמו ויצרו להם לשון חיה לספק את צרכי הדיבור הרגיל; ורק לאט לאט גדלו הדרישות, בו בזמן שהלשון ההולכת וגדלה הרחיבה את תחומיה, מלשון של קדושה לבד, לשון שבת ומועד, לשון החג והמליצה, ללשון יום-יום, לשון לדברי חול, המקודשים גם הם על ידי קדושת הלשון. לגני הילדים ולבתי הספר חדרה לשוננו המחודשת, תחלה כלשון לואי על יד לשון זרה, בחיים הצטמצמה בתוך דיבור המשכילים, המורים והמחנכים. אבל קדושתה וערכה הלאומי עמדו לה, עד שגברה וכבשה את כל בתי הספר וענפי חיים מרובים, ולא רק המשכילים דיברו בה, כי צבא המתלמידים, שגדל בבתי הספר ויצא לעמוד על בימת החיים, השליט את הלשון בבית ובשוק, בחיי

היחיד והציבור, והמדע והתעשייה גם הם הצטרפו בממלכת הלשון העברית לבנין כביר.

אמנם בנין זה לא הוקם אלא בו בזמן שחרב עולם עשיר בגולה, ובמדה מרובה אפילו נבנה הבנין על השבון הגולה הנחרבת. וגדולה האבידה שנאבדה גם לתרבות עמנו על ידי חורבן הקהלות ומוסדותיהן, שנהרסו ברוסיה, בגרמניה, באוסטריה ובארצות אחרות עם הריסת חייהם של אלפי אלפים מבני עמנו. ועל אחת כמה וכמה עלינו לדאוג לכך, שהבנין שאותו אנו מקימים בארץ, יהיה מכוון לתכליתו הגדולה להיות סם־חיים לרוח עמנו לא רק בארץ אלא בכל מקומות נודדיו. אמנם נבנתה הלשון, ובטוחים אנו בכוחה לקנות לה את לבותיהם ושפתותיהם של אחינו העולים, הבאים לבנות ולהבנות אתנו בארץ. כבר מרובה השפעתה גם כלשון חולין, בחיים, בעבודה, במחשבה ובמעשה. אבל אסור לנו לראות לשון זו כלשון שכולה חולין, הבאה רק פמכשיר המאפשר ליהודי להביע את רעיונותיו האישיים ולהבין את דברי רעהו. אסור לנו לשכוח את התכלית הגדולה, אשר לשמה החיו העולים הראשונים, נושאי דגל ציון, את הלשון הזאת, לשון כתבי הקודש, לשון מלכי ישראל ונביאיו; לנפוח את רוח העבר הגדול ואת רוח אדמת הארץ ללבותינו, להשפיע על מחשבת הפרט החילונית ממחשבת הקדושה של עם ישראל ורעיונותיו הנצחיים שבהם חיי עמנו.

ועל כן נחוץ ועל הלשון העברית, ופעולה רחבה לפניו, גם מלבד הצרכים המרובים, העומדים לפני אקדמיה ללשון בכל עם ועם, והצרכים המיוחדים ללשוננו שעדיין לא גמרה את מפעל תחיתה. כי בניגוד לכל לשון ולשון, ההולכת ומתפתחת כפי הזרמים הזורמים בחייה, הפושטת צורה ולובשת צורה, השוכחת את עברה ומקריבה אותו על מזבח העתיד, לנו, לעם ישראל, לעם הספר, אסור לשכוח, ואסור לנתק את הקשרים אל העבר. ובכל אשר מתפתחת ומתרחבת לשוננו, עלינו לשמור עם זה על הקשר ועל האחדות של הישן והחדש, העבר והעתיד גם יחד. ודוקא אנו, הבאים ומתקבצים מתוך שבעים אומות, וכמה לשונות משפיעות על רוחנו, עלינו לשמור על לשוננו, למען לא תהיה העברית שלנו עברית מזויפת, מנותקת משרשיה, לבוש למחשבה זרה, אלא לשון עצמאית מקורית ממקור ישראל. אחרי חמשים שנה של עבודת בנין בלשון הישנה והחדשה יחד, נגש ועד הלשון כעת להכנת מלון אקדמאי, שיסכם ויאחד את כל תוצאות המחקר והיצירה לשם קביעת אוצר הלשון העברית. מפעל גדול זה יקבע את מהלך עבודת הועד לשנים הבאות, על יד עבודתו הרגילה בקביעת מונחים וכללים, בהנחת חוקים לכתב ולכתיב, לפיסוק ולסגנון, למבטא, לצורות לשון ושמושן. מלון גדול זה צריך להכנות. על יסוד כל החומר הלשוני שבמקורותינו צריך לברר מתוכו את המסוגל לחיינו בהווה ובעתיד. בדרך זו התחיל אליעזר בן-יהודה,

נשיא ועד הלשון במשך כמה שנים, במלנו הגדול, ובדרך זו עלינו להמשיך בכיוון למטרה הלאומית החיה, על פי הנסיון הנוסף ומתוך אחר כל הכוחות המעוניינים בתחיית לשוננו ובשיפורה.

מפעל זה, שאנו נגשים אל הכנתו, אינו ענין לועד הלשון ולחכמים ולמלומדים לבד, ואינו ענין גם לנדבנים לבד, שעזרתם ותמיכתם דרושות לנו כדי להוציא מחשבה למעשה, אלא ענין הוא לכל האומה. כי כולנו מעוניינים בטהרתה, ביופיה, בדיוקה ובקדושתה של לשוננו. כי במדה עצומה קובעת הלשון את המחשבה, לשון עניה מצמצמת את המחשבה, לשון בלתי מדויקת במבטאה ובדרכי הבעתה גורמת אי־דיוק בהבעת המושגים והעניינים וטעויות מרות בהבנת איש את רעהו; ריחוק הלשון מדרכיה המקוריות, הנטועות בה, גורם להריסת אחדותה ובוזה להריסת אחדות מחשבתנו, והתרחקות הלשון ממקורות העבר שלנו, מלשון הספרות, שהיא תעודת זכותנו בארץ ובהיסטוריה האנושית, היא המרוששת ומדלדלת את היהודי מירשתו הרוחנית ועושה את בני התרבות העתיקה לבני בלי שם מנושלים.

כל האומה, ענין רב, ענין יסודי וחיוני לה בעבודת ועד הלשון. משמר לשוננו הוא משמר רוחנו, ועל כן דרושה לנו תמיכת כל האומה, תמיכת בעלי היכולת בעצה ובאמצעים ותמיכת כל העם במשמעת לשונית, ברצון להוועץ אתנו ולתמוך איש איש בחוגו, ואיש איש ביכולתו, בשאיפתנו לשפר את לשוננו ולהעשירה. אין אדם שאין אנו מוכנים לקבל את עצתו, ואין מי־שהוא בן־חורין להפטר מן המצוה, מלעזור בעבודה יסודית זו.

במפעל תחייתנו בארץ עומד מפעל הלשון בראש כאחד ההישגים הנפלאים: שיבת עם אל לשונו, אחרי היותה נשכחה כמתה כמה דורות. עלינו לשמור על הישג נצחי זה ולאמץ את כל כוחותינו למען תמצא לשון זו, שחיכתה לנו בדורות הגלות, עם היודע לשמור עליה, על מלוא יופיה, על טהרתה ועל קדושתה.